25/05/2019

Σήμερα τα εγκαίνια στην Παναγία Σουμελά

/ Ιερές Μονές

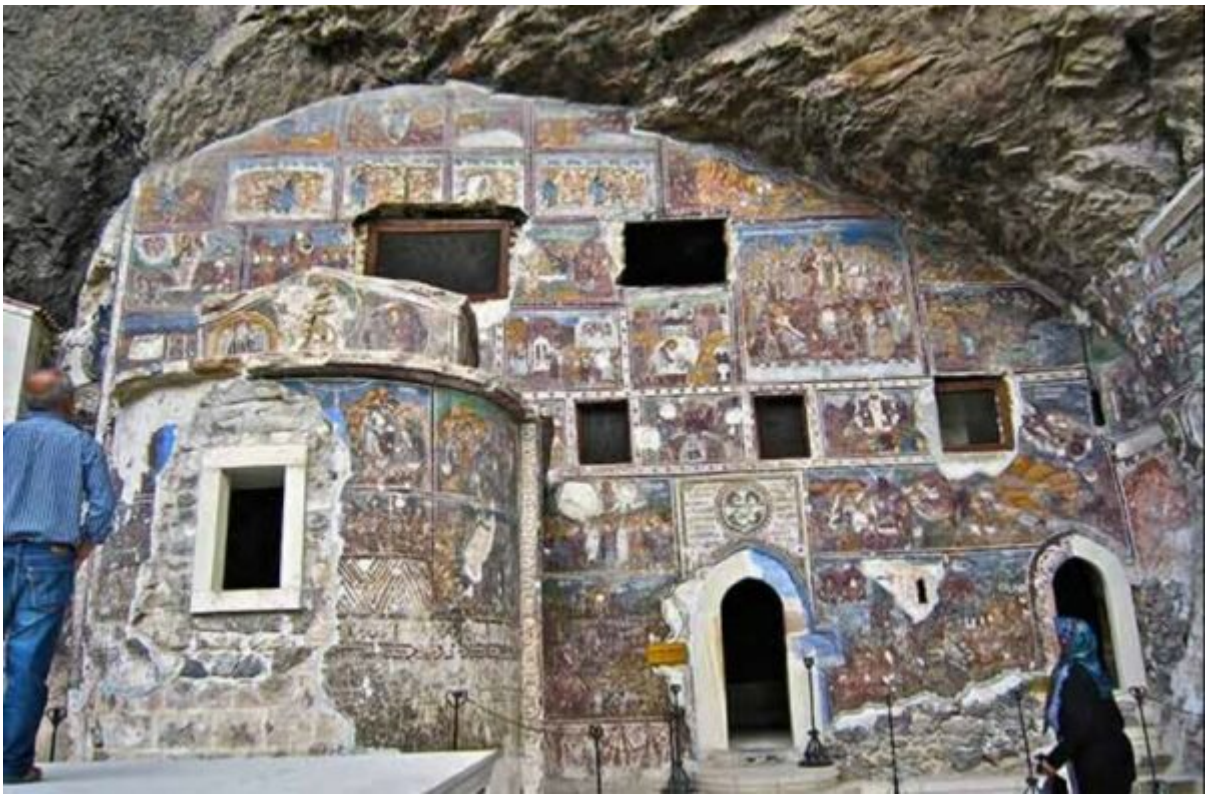

Σήμερα γίνονται τα νέα εγκαίνια της μονής από τον υφυπουργό Πολιτισμού και Τουρισμού της Τουρκίας, Ναντίρ Αλπαρσλάν.

Ωστόσο, πρόκειται για σταδιακό άνοιγμα, καθώς δεν έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες σε όλους τους χώρους. Όπως μεταδίδει η ανταποκρίτρια του Open TV, Μαρία Ζαχαράκη, σε πρώτη φάση, επισκέψιμοι θα είναι τα μέρη μέχρι και το προαύλιο του μοναστηριού, ενώ οι αρχές έχουν καταφέρει μέχρι στιγμής να στερεώσουν τουλάχιστον τον τεράστιο βράχο 1.600 τόνων, που ‘απειλούσε’ να πέσει πάνω στην κεντρική πύλη της μονής, με συρμάτινα πλέγματα.

Σε δεύτερη φάση, οι εργασίες θα επικεντρωθούν σε καθαρισμό των βράχων πάνω από την εκκλησία και τα δωμάτια του μοναστηριού, καθώς στην αποκατάσταση του εσωτερικού της εκκλησίας. Η Παναγία Σουμελά όταν άνοιξε ξανά τις πόρτες της το 2010 έπειτα από 88 χρόνια, συγκέντρωσε εκατοντάδες χιλιάδες επισκέπτες από όλον τον κόσμο, ωστόσο το Σεπτέμβριο 2015 οι τουρκικές αρχές αναγκάστηκαν να την κλείσουν και πάλι λόγω σοβαρών κινδύνων για την ασφάλεια των επισκεπτών αλλά και τη διατήρηση του μνημείου.

Όταν θα ολοκληρωθούν όλες οι εργασίες, οι τουρκικές αρχές θα ξεκινήσουν τις διαδικασίες για την ένταξη της Παναγίας Σουμελά στη λίστα των μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO, στην οποία έχει ήδη ενταχθεί αλλά με προσωρινό καθεστώς.

Η ιστορία του Μοναστηριού

Η Ιερά Μονή Παναγίας Σουμελά ή Μονή Σουμελά (ποντιακά: σου Μελά, από το όρος Μελά), είναι ένα πασίγνωστο χριστιανικό ορθόδοξο μοναστήρι κοντά στην Τραπεζούντα, σύμβολο επί 16 αιώνες του Ποντιακού Ελληνισμού.

Σύμφωνα με την παράδοση, το 386 οι Αθηναίοι μοναχοί Βαρνάβας και Σωφρόνιος οδηγήθηκαν στις απάτητες βουνοκορφές του Πόντου μετά από αποκάλυψη της Παναγίας, με σκοπό να ιδρύσουν το μοναχικό της κατάλυμα. Εκεί, σε σπήλαιο της απόκρημνης κατωφέρειας του όρους, σε υψόμετρο 1063 μέτρα, είχε μεταφερθεί από αγγέλους η ιερή εικόνα της Παναγίας της Αθηνιώτισσας, την οποία, πάντα κατά την παράδοση, εικονογράφησε ο Ευαγγελιστής Λουκάς.

Οι μοναχοί Βαρνάβας και Σωφρόνιος έκτισαν με τη συμπαράσταση της γειτονικής μονής Βαζελώνα κελί και στη συνέχεια εκκλησία μέσα στη σπηλιά, στην οποία είχε μεταφερθεί θαυματουργικά η εικόνα. Το σοβαρό πρόβλημα της ύδρευσης του μοναστηριού λύθηκε, επίσης σύμφωνα με την παράδοση, κατά θαυματουργό τρόπο. Η ανθρώπινη λογική αδυνατεί να απαντήσει στο θέαμα που βλέπουν και οι σημερινοί ακόμη προσκυνητές, να αναβλύζει αγιασματικό νερό μέσα από ένα γρανιτώδη βράχο. Οι θεραπευτικές του ιδιότητες έκαναν πασίγνωστο το μοναστήρι όχι μόνο στους χριστιανούς, αλλά και στους μουσουλμάνους.

Κοντά στο σπήλαιο κτίστηκε το 1860 ένας πανοραμικός τετραώροφος ξενώνας 72 δωματίων και άλλοι λειτουργικοί χώροι για τις ανάγκες των προσκυνητών, καθώς και βιβλιοθήκη. Γύρω από τη μονή ανοικοδομήθηκαν μικροί ναοί αφιερωμένοι σε διάφορους αγίους.

Οι ιδρυτές του μοναστηριού συνέχισαν τη δράση τους και έξω από τον προσκηνυματικό χώρο. Σε απόσταση 12 χιλιομέτρων από τη μονή, απέναντι από το χωριό Σκαλίτα, έχτισαν το ναό του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης και σε απόσταση δύο χιλιομέτρων το παρεκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας, στο οποίο οι μοναχοί το 1922 έκρυψαν την εικόνα της Μεγαλόχαρης, τον σταυρό του αυτοκράτορα Μανουήλ Γ΄ του Κομνηνού και το χειρόγραφο Ευαγγέλιο του Οσίου Χριστοφόρου.

Η μονή κατά καιρούς υπέφερε από τις επιδρομές των αλλόπιστων και των

κλεπτών, εξ αιτίας της φήμης και του πλούτου που απέκτησε. Μερικά περιστατικά συνδέονται και με θαυματουργικές επεμβάσεις της Παναγίας για τη σωτηρία του μοναστηριού. Σε κάποια από αυτές τις επιδρομές λεηλατήθηκε από ληστές και, σύμφωνα πάντα με την παράδοση, καταστράφηκε, για να ανασυσταθεί από τον Τραπεζούντιο Όσιο Χριστόφορο το 644. Τη μονή προίκισαν με μεγάλη περιουσία και πολλά προνόμια, κτήματα, αναθήματα και κειμήλια οι αυτοκράτορες του Βυζαντίου και αργότερα κυρίως οι αυτοκράτορες της Τραπεζούντας Ιωάννης Β΄ Κομνηνός (1285-1293), Αλέξιος Β΄ Κομνηνός (1293-1330), Βασίλειος Α΄ Κομνηνός (1332-1340).

Η Παναγία Σουμελά

Μεγάλοι ευεργέτες της μονής ήσαν ο Μανουήλ Γ΄ Κομνηνός (1390-1417), και ο Αλέξιος Γ΄ (1349-1390). Ο πρώτος προσέφερε στη μονή ανεκτίμητης αξίας Σταυρό με τιμιόξυλο, ο οποίος σήμερα μετά από πολλές περιπέτειες, βρίσκεται μαζί με τα άλλα κειμήλια της μονής στο νέο της θρόνο, στην Καστανιά της Βέροιας. Ο Αλέξιος Γ΄ (1349-1390), τον οποίο έσωσε η Μεγαλόχαρη από μεγάλη τρικυμία και τον βοήθησε να νικήσει τους εχθρούς της, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης την οχύρωσε καλά, έχτισε πύργους, νέα κελιά και ανακαίνισε τα παλαιά της κτίσματα. Της χάρισε 48 χωριά και εγκατέστησε 40 μόνιμους φρουρούς για την ασφάλειά της. Γενικά προσέφερε τόσα πολλά ώστε να ανακηρυχθεί από τους μοναχούς ως «νέος Κτήτωρ». Μέχρι το 1650 σωζόταν έξω από την πύλη του ναού η ακόλουθη ιαμβική επιγραφή «Κομνηνός Αλέξιος εν Χριστώ σθένων / πιστός Βασιλεύς, Στερρός, Ένδοξος, Μέγας / Αεισέβαστος, Ευσεβής, Αυτοκράτωρ / Πάσης Ανατολής τε και Ιβηρίας / Κτήτωρ πέφυκε της Μονής ταύτης νέος (1360 μ.Χ.) ΙΝΔ ΙΓ΄».

Πολλά από τα προνόμια που χορήγησαν οι Κομνηνοί στη μονή επικυρώθηκαν και επεκτάθηκαν επί Τουρκοκρατίας με σουλτανικά φιρμάνια και πατριαρχικά σιγίλλια. Οι σουλτάνοι Βαγιαζήτ Β΄, Σελήμ Α΄, Μουράτ Γ΄, Σελήμ Β΄, Ιμπραήμ Α΄, Μωάμεθ Δ΄, Σουλεϊμάν Β΄, Μουσταφά Β΄, Αχμέτ Γ΄, αναγράφονται στους κώδικες της μονής ως ευεργέτες.

Τοιχογραφία στη Μονή Σουμελά

Η εύνοια την οποία σε πολύ μεγάλο βαθμό έδειξαν οι αυτοκράτορες προς τη μονή δεν είναι απόρροια μόνον θρησκευτικότητας, αλλά και προσωπικής αντίληψης της θείας επέμβασης. Χαρακτηριστική είναι, όπως προαναφέραμε, η θαυματουργική διάσωση του Αλεξίου Γ΄, από φοβερό ναυάγιο. Αλλά και οι σουλτάνοι οι οποίοι ευεργέτησαν τη μονή είχαν προσωπικές εμπειρίες των θαυμάτων που επιτελούσε η Παναγία Σουμελά. Αναφέρεται η περίπτωση του σουλτάνου Σελήμ Α΄ που θεραπεύτηκε από σοβαρή ασθένεια με τη βοήθεια του αγιάσματος της μονής.

Πολύτιμα έγγραφα και πολλά αρχαία χειρόγραφα φυλάγονταν στη βιβλιοθήκη του

μοναστηριού, μέχρι τον ξεριζωμό. Μέσα στη βιβλιοθήκη της μονής βρήκε το 1868 ο ερευνητής Σάββας Ιωαννίδης το πρώτο ελληνικό χειρόγραφο του Διγενή Ακρίτα.

Τα μοναστήρια του Πόντου υπέφεραν από τη βάρβαρη και ασεβή συμπεριφορά των Νεότουρκων και των Κεμαλικών, οι οποίοι φανάτιζαν τις άγριες και ληστρικές μουσουλμανικές ομάδες. Πολλές φορές έπεσαν θύματα ληστειών και καταστροφών. Το 1922 οι Τούρκοι κατέστρεψαν ολοσχερώς το μοναστήρι. Αφού πρώτα λήστεψαν όλα τα πολύτιμα αντικείμενα που υπήρχαν μέσα στη μονή, μετά έβαλαν φωτιά, για να σβήσουν τα ίχνη των εγκλημάτων τους ή για να ικανοποιήσουν το μίσος τους εναντίον των Ελλήνων. Οι μοναχοί πριν την αναγκαστική έξοδο το 1923 έκρυψαν μέσα στο παρεκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας την εικόνα της Παναγίας, το ευαγγέλιο του Οσίου Χριστοφόρου και τον σταυρό του αυτοκράτορα της Τραπεζούντας Μανουήλ Κομνηνού.

Τον Ιούνιο του 2010 το Τουρκικό Κράτος έδωσε άδεια στο Οικουμενικό Πατριαρχείο για να τελεστεί στην ιστορική μονή η λειτουργία για την γιορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στις 15 Αυγούστου 2010[1], με την Τουρκία να προσδοκά τόσο στην έξωθεν καλή μαρτυρία για σεβασμό των θρησκευτικών ελευθεριών όσο και σε οικονομικά οφέλη από την αύξηση των τουριστών στην περιοχή τις ημέρες αυτές. [2] Στην απόφαση να ανοίξει η μονή για μία ημέρα διεκδικεί μερίδιο και η Ρωσική Εκκλησία.[3] Αυτή ήταν η πρώτη φορά ύστερα από 88 έτη που το μοναστήρι λειτούργησε ξανά ως εκκλησία, καθώς τα τελευταία χρόνια είχε μετατραπεί σε μουσείο.